

HØRINGSSVAR TIL PROGRAMKOMITEEN FRA HEDMARK MDG

Hedmark fylke er Norges største skog- og landbruksfylke, og har dette som viktige næringer over hele regionen. Fylkeslaget har en variert medlemsmasse med ulik bakgrunn. Lærere, leger, skogeiere og naturvernere, forskere og studenter i tillegg til mange andre samfunnsroller er representert blant medlemmene. Dette gir oss gode forutsetninger til å bidra til programmet fra forskjellige innfallsvinkler, og komme med løsninger vi som kollektiv kan stille oss bak.

Om behandlingen:

Fylkestyret for Hedmark MDG ga lokallagene i oppgave å arrangere temamøter, slik at flest mulige temaer i programutkastet ble behandlet i fylket. Dette har resultert i gode og dekkende temainnspill som ble behandlet på programseminar i fylkestyrets regi.

På programseminaret gikk vi nøye gjennom skogbrukskapittelet før vi stemte over programkomiteens alternative punkter i programutkastet. Til slutt behandlet vi lokallagenes innspill til fylkeslaget.

Programseminaret resulterte i at Hedmark MDG ønsker å legge særlig vekt på - og stiller seg samlet bak følgende innspill:

Generell merknad til programutkastet:

Vi i Hedmark ser at selve programmet blir for lite enhetlig i språket. Det brukes for mange fremmedord og forkortelser. Fylkeslaget ønsker å bemerke at programmet ikke er skrevet for folk flest, noe vi mener er svært uheldig. Det bør skrives på en måte som gjør at selv ungdomsskoleelever forstår hva vi ønsker å arbeide for på Stortinget.

Et overordnet mål for Miljøpartiet De Grønne er at alt vi har og bruker varer lengre, og er av bedre kvalitet.

Temainnspill

Innspill til kapittelet om skogbruk

Hedmark MDG ønsker å endre innledningen til følgende, for å konkretisere hva som er viktig innenfor skogbruk:

I et grønt skifte vil skogen spille en sentral rolle. Skogen dekker en stor del av Norges landområder og huser samtidig nesten 50 % av artene som er kategorisert som truet på den norske rødlista. Alt som kan lages av olje, kan lages av trær. I tillegg til å ha et potensiale som fornybar ressurs, er skogen viktig som et sted for rekreasjon og naturglede.

For å ivareta skogens sentrale rolle i det grønne skiftet må vi balansere vern og effektivt skogbruk. For å vite hvilke områder vi skal verne trenger vi satsing på artskartlegging. Råvarene må utnyttes bedre i lokal foredling og det må skapes andre konkurransefordeler enn lave råvarepriser. Økt bruk av trevirke i bygninger og bredde i skogbaserte produkter står sentralt her. Et overordnet mål for Miljøpartiet De Grønne er at alt vi har og bruker varer lengre, og er av bedre kvalitet.

Hedmark MDG har følgende generelle kommentarer til kapittelet:

- Det bør understrekes at vi ønsker bedre utnyttelse av råvarene i innenlands foredling.
- Vi ønsker ikke at ordet “produktiv skog” blir anvendt.
- Restprodukter fra skogsindustri bør utnyttes til blant annet energiproduksjon.
- Vi ønsker å flytte punkt 6. fra “natur og biologisk mangfold” til skogbrukskapittelet.
- Bedre utnyttelse av trevirke generelt.
- Utfordringene med eiendomsstrukturene kommer i hovedsak som følge av dagens avvirkningsmetoder.
- Stille relevante kompetansekrav til planlegging av skogbruksdrift. Krav til kontroll i FORKANT av hogst. Det må også stilles kompetansekrav til den kontrollerende instans. Det blir ikke gjort gode nok registreringer av naturverdier i skogsområder. For å ivareta naturverdier må det finnes sterkere krav til gjennomgang av biolog/botaniker/økolog.

Hedmark MDG vil ha følgende spesifikke endringer i handlingspunktene:

1. Endre formuleringen slik at ordet “produktiv” ikke er tilstede i setningen, og at fokuset er at vi når målet om vernet innen 2027. Vi vil endre punkt 1 til følgende: **At målet om å verne 10% av norsk skog gjennomføres innen 2027.**

2. Erstatte med følgende: **Satse på økt forskning og utvikling av biologiske ressurser fra skog, og optimalisere bruken av disse.** Om vårt forslag ikke blir ivaretatt ber vi om at komiteen utarbeider en alternativ formulering.
3. Erstatte med følgende: **Gjennomføre et nasjonalt løft for naturforvaltning**
4. Strykkes. Dette er et dårlig tiltak, og ikke noe vi trenger å uttale oss om.
5. Strykkes. Dette blir ivaretatt i andre foreslåtte punkter.
6. Erstatte med følgende: **Øke konkurransekraften til tre som byggemateriale gjennom subsidier eller økte avgifter på andre byggematerialer.** Om vårt forslag ikke blir ivaretatt ber vi om at livsløpsanalyser blir erstattet med mer lettfattelig formulering.
7. Viktig punkt.
8. Stryke dette punktet. Hva menes egentlig med punktet?
9. Viktig punkt. Foreslås endret til følgende; **Forbedre rammevilkåre for norsk treforedlingsindustri gjennom oppstartstilskudd og forskningsprosjekter som fører til innovasjon.**
10. Erstatte punkt med følgende: **Stimulere til samarbeid, organisering og planlegging i skogbruket på tvers av eiendomsstukturer.**
11. Stryke dette punktet.

Forslag til nye punkter:

- **Støtte andre miljøvennlige driftsformer i skogbruket.**
- **Forby plantevernmidler (f.eks glyfosat) og kunstig gjødsling av skogsområder. (ta kontakt om dere har spørsmål).**
- **Arbeide for uttak av uønskede arter i norsk natur. (Sitka, kjempespringfrø).**
- **Gjennomføre et nasjonalt løft i naturforvaltningen.**
- **Sette inn tiltak for å øke andelen tømmer til byggemateriale, for å øke kimagevinsten.**
- **Verne all sammenhengende gammelskog, og et representativt utvalg naturtyper i skog.**
- **Forbedre infrastrukturen fra produsent til foredlingsindustrien. Dette er et vesentlig vilkår for skogbruket i Norge.**

Innspill til kapittelet om skole

Hedmark MDG ønsker at komiteen innarbeider følgende i arbeidsprogrammet:

- **Ta i bruk mer praktiske og alternative læringsarenaer i skolen. Øke mulighetene for elever som har behov og ønsker om praktiske utfordringer, som kunst- og håndverk, praktisk prosjektarbeid, valgfag. Dette vil gi økt status til håndverksfagene. Det er i dag svært lite i skolen som stimulerer til å bli en god, kortreist håndverker.**
- **Stimulere kommunene til å opprette "yrkesfaglige klasser" i deler av uka (elevene bør fortsatt ha tilhørighet i sin faste klasse, det representerer stor verdi). Slik kan de utvikle ferdigheter og interesser for å ta yrkesvalg som de selv og lokalsamfunnet er tjent med. Slike tilbud kan gjerne utvikles i samarbeid med andre aktører (næringsliv, Videregående skole, ideelle organisasjoner med mer). Dette vil også gjøre det mulig å øke læringstrykket på teorifag for de øvrige elevene.**
- **Fokus på to grupper som kommer dårlig ut i norsk skole. De flinke har et for dårlig tilbud. Det stilles for lite krav til dem, og det gis for små utfordringer. Læreren vil gjerne ha alle med, og mye av undervisningen legges opp for middel-eleven. De flinke kjeder seg og kaster bort tiden. De svakeste elevene (slow-learners) faller av og mister motivasjonen og selvbildet brytes ned. Kravet om spesialundervisning vokser, og ressurser bindes opp for å lære flere elever det de ikke får til. Konklusjon: Det er en utfordring med sammenholdte klasser hvor alle skal ha det samme tilbudet i 10 år uansett evner og anlegg.**
- **Jobbe for å utvikle og styrke nærskolene i kommunene.**
- **Ressursene de første skoleårene, 1 til 4 klasse, må økes for å gi tidlig hjelp til elever som har behov for ekstra støtte for å lære grunnleggende ferdigheter som å lese, skrive og regne.**
- **Økt fokus på å forhindre frafall fra skolen, spesielt i Videregående.**
- **Gjeninnføre ordningen med faste statlige rammetilskudd, derav utarbeide en standard for ressurser slik at skolene, barn og unge, skal slippe å bli ofre for skiftende økonomi og skiftende politiske vurderinger. Skolene er, som flere andre sektorer, finansiert av kommunene. Det innebærer ofte lite forutsigbarhet, bla. grunnet lokalpolitikeres prioriteringer og dårlig kommuneøkonomi med innstramminger år etter år.**
- **Oppretthold og styrke aktiviteter som svømmeopplæring, lesehjelp, skolekjøkken, kjøkkenhage og andre praktiske tiltak, som er av stor betydning for den oppvoksende slekt.**

- I Norge har elever som ikke kan følge ordinær undervisning krav på spesialundervisning i henhold til §5.1 i Opplæringsloven. Hvem som ikke har utbytte av ordinær undervisning avhenger like mye (hvis ikke mer) av undervisningen som av elevene. Jo dårligere økonomi, jo dårligere undervisning, jo mer spesialundervisning. Når ressursene til spesialundervisning tas fra skolens samlede ressurser, går det på bekostning av de øvrige elevene, uten at ekstra midler bevilges. I stedet for må ressurser til spesialundervisning bevilges av kommunestyret. Disse ressursene skal ikke bli til hinder for at de øvrige elevene får tilpasset undervisning.

Innspill til kapittelet om helse og ruspolitikk

Hedmark MDG ønsker at det skapes trygge og helsefremmende rammer for eldre og demente. Seniorskollektiver og nettverk nevnes i innledningen under «omsorg og rehabilitering (linje 1804). **Det er viktig at målsettingen blir formulert i et eget handlingspunkt.**

Hedmark MDG forstår ikke hva komiteen mener med punkt 6 under «helsevesenet» (linje 1741). Vi er enige i at kirurgisk kompetanse kan styrkes og opprettholdes ved småsykehus. Om MDG er for små akuttisyekehus, bør dette tydeliggjøres.

Vi savner en kritikk av styringsformen i Helse-Norge (New Public Management):

Mye av legenes arbeidstid er bundet til å påvirke sykehusets økonomi, der tjenestebeskrivelser og rapportering står sentralt. Pasientene blir da i stor grad sett på som en vare og ikke som individer med ulike medisinske behov. Tjenester som genererer penger til sykehuset blir til tider prioritert på bekostning av pasientenes beste.

Vi opplever sykehus og helsetjenesten som materialistiske institusjoner, som i stor grad styrer hvilke kritiske valg de ansatte tar. Dette kan ha negative konsekvenser for pasientene.

Vi må vekk fra systemet New Public Management fordi dette fører til en avhumanisering av sykehusinstitusjonen. Regionreformen kan brukes til en bedre organisering av helsevesenet og vi ber om at programkomiteen vurderer dette.

Noen andre punkter vi mener er viktig innen helsepolitikken:

- **Identifisere kosthold som bakgrunn til mange sykdommer og lidelser**
- **Sunn mat inn i offentlige institusjoner (også i skolen)**

Hedmark MDG mener det programutkastet er for lite konkret på rusområdet. **Vi ønsker derfor å erstatte komiteens forslag til ruspolitikk med det vedlagte notatet om rusreform.**

Hedmark MDG ønsker i ruspolitikken særlig å vektlegge følgende punkter:

- **Rusmisbruk må anerkjennes som en sykdom på lik linje med andre sykdommer**

- **Bolighjelp, økonomisk trygghet og utlevering av medisiner er essensielt for å skape trygge rammer for rusmisbrukere**
- **Se mulighetene for at rusmisbrukere kan bidra i samfunnet med meningsfulle aktiviteter.**
- **Involvere (tidligere) rusmisbrukere i opplysningsarbeid om narkotiske stoffer.**
- **Gjennom utdanningssystemet skal barn og ungdom få forståelse for virkning og skadevirkning av rusmidler**
- **Staten må føre tilsyn ved produksjon til distribusjon av avkriminaliserte produkter**
- **Positiv til forskning på bruk av rusmidler i terapeutiske sammenhenger. (Alternative behandlingsformer)**

Innspill til kapittelet om forsvar

Hedmark MDG foreslår følgende tekst som erstatning for innledningsteksten:

Det norske forsvaret skal verne om vår suverenitet, vårt demokrati og vår frihet og må aldri bli et redskap til å true andre lands suverenitet og selvbestemmelsesrett, eller til militæraksjoner som er i strid med folkeretten. De grønne vil ha et sterkt totalforsvar som samarbeider med det sivile. Godt samarbeid mellom sivile og militære aktører er viktig for vår forsvarsevne og beredskap og gir en effektiv beskyttelse av Norge. De Grønne vil ha et tettere forsvarspolitisk samarbeid med våre nordiske naboland.

De Grønne ønsker en prosess der norsk utmelding av NATO er en målsetting. Gjennom sin «out-of-area»-strategi har NATO fjernet seg fra sitt opprinnelige kjerneoppdrag, noe som fører til at medlemslandene blir trukket inn i krigshandlinger i ulike deler av verden der NATO-landenes interesser er truet. NATO baserer seg også på bruk av atomvåpen og fremstår som en bremsekloss for arbeidet for et verdensomspennende forbud mot slike våpen. Atomvåpnene er i dag den største trusselen mot miljøet og mot alt liv på jordkloden. Norge bør ikke være medansvarlig for dette og vil, som et lite land, ha større muligheter til å arbeide for fred utenfor NATO enn ved å stå som medlem.

Hedmark MDG ønsker å erstatte handlingspunktene 2. og 3. i programutkastet med følgende punkter:

2. Arbeide for norsk utmelding av NATO og for å finne alternativer til NATO-medlemskapet.

3. Styrke det nordiske forsvarssamarbeidet som et mulig alternativ til NATO-medlemskapet gjennom blant annet informasjonsdeling, øvelser og samarbeid om utvikling og innkjøp av utstyr.

Svar på komiteens forespørsel om valg av punkter med flere alternativer:

Hedmark MDG vedtok følgende punkter der komiteen var delt i sitt utkast:

Dyrevelferd

15. Hedmark MDG mener bærekraftig fangst av hval og sel tillates og reguleres.

16.b. Ikke ha med dette punktet.

17.b. Ikke ha med dette punktet.

Skatter og avgifter

8. Ikke valgt.

9.b. Ikke ha med dette punktet.

16.c. Fjerne dette punktet.

Eierskap

8.b. Bruke eiermakten i Statoil til å sette i gang en omstilling til et fornybarselskap.

Energi

6.a. Føre en restriktiv politikk på utbygging av vindkraft på land.

7.a. Stanse utbygging av nye vassdrag.

Skole og grunnkompetansen

17.b. Innføre en nasjonal minstenorm for antall lærere per elev i en kommune.

Arbeidslivet

3.c. Gjennomføre prøveprosjekt med kortere arbeidstid i det offentlige.

Velferd og inkludering

9.a. Redusere lønnskompensasjonsgraden i sykelønnen til 90 % unntatt for lavtlønnede.

Oppvekst og familie

6. Ikke valgt.

Boligpolitikk

5.a. Revidere og utvide BSU-ordningen så den treffer flere grupper.

Kriminalitet

3. Se vedlagt innspill om rusreform.

10.b. Avvikle sexkjøpsloven.

Forsvar

4.c. Innføre alternativ førstegangstjeneste innen Sivilforsvaret.

Øvrige endrings- og tilleggsforslag til punkter i programmet:

Innspill til velferd og inkludering

Erstatte handlingspunkt 10 med følgende: **Utrede ordninger for, og gjennomføre pilotforsøk med borgerlønn.**

I Norge har vi aldri hatt mer privat gjeld enn nå. Et gjeldsregister vil kunne hindre folk fra å havne i gjeldsfeller. Når gjeldsgraden er for høy vil det være begrensninger for å ta opp forbrukslån. Hedmark MDG foreslår derfor følgende nye handlingspunkt:

- **Etablere et gjeldsregister, med hensikt for å begrense privatpersoners mulighet til å sette seg i uoverkommelig stor gjeld.**

Innspill til et levende folkestyre

All informasjon fra det offentlig bør være tilgjengelig i et enkelt språk og gjennom kortfattede tekster. Det bør utarbeides retningslinjer for bruk av skrifttyper og tekstbehandling i offentlig sektor. Hedmark MDG ønsker derfor å innlemme et nytt handlingspunkt:

- **Ta i bruk effektive og godt lesbare skrifttyper i offentlig forvaltning, som et innovasjonstiltak i offentlig sektor. Offentlige skrifttyper utvikles med dette formål og legges under åpen lisens.**

Innspill til landbruk

Det finnes omlag 25.000 bruksområder for industrihamp. Svært mange petroleumsprodukter vi bruker i dag kan bli produsert av hamp, i Norge og på en bærekraftig måte. Produkter av hamp holder god kvalitet, er nedbrytbart og blir produsert uten giftstoffer. Alle deler av planten kan brukes; fra frøene til fibrene langs stilken. Man kan lage alt fra olje, mat og medisiner, papir, bygningsmaterialer, tauverk, tekstiler, plast, til kosmetikk, lerret, maling, drivstoff og såpe. Hamp kan spille en nøkkelrolle i det økende ønsket om å utnytte bioenergi. En legalisering av industrihamp vil kunne skaffe arbeidsplasser, produkter, mat og et bedre og mer effektivt jordbruk omtrent helt uten utslipp. Faktumet er at ved foredling og utnyttelse av råstoffet i Norge vil vi kunne skape utallige arbeidsplasser og nye næringer, spesielt i distriktene.

Hedmark MDG ønsker å tilføye følgende handlingspunkter:

- **Oppheve forbudet mot dyrking av industrihamp for å åpne mulighetene for nye grønne næringer**
- **Åpne for at bønder og lokalsamfunn skal kunne livnære seg av industrihamp i alle produksjonsledd.**
- **Jobbe for at foredling av jordbruksressurser skjer lokalt**
- **Ønsker statlige insentivordninger for opprettelse av grønne industrier i distriktene.**

